

OKULLARDA İNFORMEL İLETİŞİMİ KULLANMA ÖLÇEĞİ'NİN GELİŞTİRİLMESİ ÇALIŞMASI*

STUDY ON THE DEVELOPMENT OF INFORMAL COMMUNICATION SCALE IN SCHOOLS

Esef Hakan TOYTOK¹ – Emine DOĞAN²

Öz

İletişim sosyal yaşamda olduğu gibi örgütler içinde önemli bir kavramdır. Genel olarak iletişim formal ve informal olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İnfornel iletişim örgüt çalışanları tarafından etkileşim sonucunda oluşmaktadır. Bu iletişim türünün olumlu olduğu kadar olumsuz özellikleri de bulunmaktadır. Bu çalışmada ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin informal iletişimi kullanma biçim ve düzeylerini belirlemek ve informal iletişimin okullardaki olumlu ve olumsuz etkilerini tespit etmek amacıyla bir ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır. Geliştirilen ölçek toplam 1268 ($N_1= 970$, $N_2=298$) kişiye uygulanmıştır. Birinci grubun verileriyle cevapların frekansları ve mod değerleri belirlenmiş sonrasında açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda, ölçeğin 23 madde ve beş faktörden oluştuğu tespit edilmiştir. Ölçeğin alt faktörlerinin güvenilirlik katsayıları .58 ile .82 arasında değişmektedir. Elde edilen bulgular ölçeğin okullarda informal iletişimin kullanılma biçim ve düzeyini belirlemek, olumlu ve olumsuz sonuçlarını tespit etmek için geçerli ve güvenilir ölçümler üreten bir araç olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: İletişim, Örgütsel İletişim, Formel İletişim, İnfornel İletişim

Abstract

Communication is very important in organizations as in social life. In general, communication is divided into two as formal and informal. Informal communication occurs as a result of interaction by employees of the organization. This type of communication has positive as well as negative characteristics. In this study, it was aimed to develop a scale in order to determine the usage levels and types of informal communication and to determine the positive and negative effects of informal communication in the schools in secondary education institutions. The developed scale was applied to a total of 1268 people ($n1 = 970$, $n2 = 298$). After the frequency and mode values of the responses were determined with the data of the first group, exploratory factor analysis was performed. As a result of the exploratory factor analysis, it was determined that the scale consists of 23 items and five factors. The reliability coefficients of the subscales of the scale were varied between .58. and .82. The findings showed that the scale was a tool for determining type and level of use of informal communication in schools and producing valid and reliable measurements in determining their positive and negative results.

Keywords: Communication, Organizational Communication, Formal Communication, Informal Communication.

¹ Dr.Öğr.Üyesi, Siirt Üniversitesi Eğitim Fakültesi, hakantoytok@hotmail.com,

Orcid: 0000-0003-3638-1901

² Siirt Üniversitesi, dgnemn@gmail.com, Orcid: 0000-0002-1333-3096

1. GİRİŞ

Örgüt çalışanlarının ihtiyaçlarını karşılayacak bir iletişim ortamı oluşturulması, örgütün amaçlarını gerçekleştirebilmesi açısından son derece önemlidir (Ulukoş, 2010; Vural, 2003). İletişim, grup ve bireylerin örgüte bağlanmasını sağlarken (Mumby ve Stohl, 1996: 58) örgütün yapısı da örgüt içindeki iletişim şekillerini etkiler (Lunenberg, 2010). Örgütsel iletişim; bir örgütte işgörenlerin birbirleri ile olan formel ya da informal iletişim kanallarını kapsar. Örgütsel iletişim *resmi (biçimsel/formel)* ve *resmi olmayan (doğal/informel) iletişim* olmak üzere iki şekilde gerçekleşir (Anderson ve Narus, 1984; Kalla, 2005; Spaho, 2013). Formel yapının yetersiz kaldığı durumlarda, örgüt çalışanlarının ihtiyaçlarını karşılamak üzere örgüt içinde kendine özgü kuralları, iletişim ağları, ödüllendirme ve cezalandırma sistemleri olan informal gruplar oluşabilmektedir. Örgüt içinde oluşan bu gruplar informal iletişim süreçlerine önemli bir zemin hazırlamaktadır (Nazik ve Bayazıt, 2005). Sık ve yoğun kullanımı nedeniyle informal iletişimin örgütler açısından önemi büyüktür. Örgüt çalışanları arasındaki kişisel yakınlık ve etkileşimler sonucu oluşan informal iletişim hızlı ve yüz yüze olması sonucunda anında dönüt sağlanmaktadır. Bireylerin yakınlaşmasına olanak sunduğu için çalışanların örgütle bütünleşmesini de kolaylaştırır (Aliefendioğlu, 2000; Gürüz ve Yaylacı, 2004). Bu nedenle tüm örgütlerde formel ve informal iletişim ağları üyelerin kurumsal ve duygusal-sosyal ihtiyaçlarını karşılayan iletişim türleri olarak birlikte var olur. Örgüt içinde kendiliğinden oluşan informal iletişim örgütün kültürü, iklimi, derin, duygusal yönü hakkında önemli bilgiler sunarken; örgüt üyelerinin de amaçlarını, değerlerini, tutumlarını karakterize eder. Informel iletişim, kullanım biçim ve düzeyine göre olumlu ve olumsuz etkiler yaratabilir. Informel iletişim kanallarının başlıca özelliği, örgütün hem yararına hem de zararına olabilecek mesajları iletmedeki üstün kapasitesidir (Aşkun ve Tokat, 2003).

Informel iletişim çalışanların moralini yükseltmek, grup normlarına bir rehber olmak, resmi iletişimin yükünü hafifletmek, deneyimleri paylaşmak, yenilikleri öğrenmek ve aktarmak, işbirliği yapmak, yeni fikirlere destek bulmak, fikir alışverişinde bulunmak ve değişen çevre hakkında daha çok bilgi edinmek amacıyla kullanıldığında örgüt için oldukça faydalıdır (Karcıoğlu, Timuroğlu ve Çınar, 2009). Bunun yanı sıra informal iletişim, yöneticilerin çalışanlarını tanıyabilmesi, çalışanların ahlakı ve sorunları hakkında bilgi edinebilmesi için önemli bir kaynaktır (Guffy, Rhoddes ve Rogin, 2005). Informel iletişim sayesinde çalışanların aralarında oluşturdukları güçlü işbirliği ve dayanışma, bazen örgütteki değişikliklere direnmeye neden olabilmektedir. Örgütün bazı çalışanları, informal iletişim kanalları aracılığıyla kendi çıkarlarına yönelik kazanımlar sağlamak isteyebilirler. Informel iletişim yoluyla samimiyet ve yakınlık elde eden üyeler, çıkarlarına ters düşen durumlarda aldıkları kararlar ve yaptıkları eylemlerle akılcı ve yapıcı olmaktan çok duygusal ve yıkıcı olabilirler (Dicle, 1974; Eğinli ve Bitirim, 2008; Eroğlu, 2005).

Eğitim örgütleri içinde kişilerarası iletişim ve grup dinamiği özel anlam taşır. Çünkü yapı ve havasının özellikleri bakımından informal iletişim, eğitim örgütlerinde formel iletişimden daha fazla rol oynar (Bursalıoğlu, 2005; Gürses, 2006). Genel olarak, tüm resmi örgütlerde formel iletişim ağlarının yanı sıra, informal iletişim ağları da bulunmaktadır. İnsanın bulunduğu tüm yapılarda kişilerarası informal etkileşimler oluşması bu nedenle kaçınılmazdır. Örgüt içinde kendiliğinden ortaya çıkan bu informal etkileşimler örgütün kültürünü, iklimini, derin, duygusal ve dramatik yönünü yansıtır. Örgüt üyelerinin amaçlarını, değerlerini, tutumlarını karakterize eder ve örgüte yarar sağlayacak şekilde hizmet ettirilirse örgüt üyelerinin çalışmasını verimli kılar. Bu anlamda, örgüt performansı üzerinde önemli etkiye

sahip olan informal iletişimin var olan durumunun ortaya çıkarılması gerek öğretmenler gerekse yöneticiler için kayda değer bulunmaktadır.

Yapılan alanyazı incelemesinde okullara dönük ve öğretmenler için yapılmış araştırma sayısının oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Uğurlu (2014) tarafından geliştirilen arkadaş, eğlenme, etkileme ve bilgi alt boyutlarından oluşturulan "İnformel İletişim Ölçeği"nin dışında herhangi bir ölçeğe rastlanmamıştır. Geliştirilen bu ölçeğin de informal iletişimin okulda kullanılma neden ve sonuçları üzerinde durmadığı görülmüştür. Bu nedenle araştırmanın amacı okulların yönetsel ve örgütsel süreçlerine katkı sağlamaya dönük olarak öğretmenlerin informal iletişimin düzeylerini, oluşma nedenlerini, olumlu ve olumsuz sonuçlarını belirleyecek bir ölçek geliştirmektir.

2.YÖNTEM

Bu araştırma bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Okullarda İnformel İletişim Ölçeği'nin (Oİİ) geliştirilmesinde izlenen süreçler ve çalışma grubuna ait özellikler aşağıda sunulmuştur.

Çalışma Grubu

Araştırmanın ön uygulaması Kahramanmaraş merkez ilçeleri olan Oniki şubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinde 2016-2017 eğitim-öğretim yılında ilk ve ortaokullarda görev yapan 970 kişilik bir öğretmen çalışma grubuna (öğretmen ve yönetici) uygulanmıştır. Ön uygulama çalışma grubuna ilişkin bilgiler Tablo 1.' de sunulmuştur.

Tablo 1. Ön Uygulamaya İlişkin Öğretmenlerin Demografik Dağılımları

	N	%
<i>Cinsiyet</i>		
Kadın	487	%50.21
Erkek	483	%49.80
<i>Kıdem</i>		
0-5 Yıl	191	%19.70
6-10 Yıl	195	%20.10
11-15 Yıl	208	%21.45
16-20 Yıl	170	%17.52
21 Yıl ve üzeri	206	%21.23
<i>Görev</i>		
Yönetici	43	%4.43
Öğretmen	927	%95.57
<i>Toplam</i>	970	%100,0

Araştırmanın ikinci uygulaması Kahramanmaraş'ın Oniki şubat merkez ilçesinde yer alan 2016-2017 eğitim-öğretim yılında lise düzeyindeki okullarda görev yapan 298 kişilik öğretmen grubuna yapılmıştır. İkinci uygulama çalışma grubuna ilişkin bilgiler Tablo 2.' de sunulmuştur.

Tablo 2. İkinci Uygulamaya İlişkin Öğretmenlerin Demografik Dağılımları

	N	%
<i>Cinsiyet</i>		
Kadın	117	%39.26
Erkek	181	%60.74
<i>Kıdem</i>		
0-5 Yıl	38	%12.75
6-10 Yıl	42	%14.09
11-15 Yıl	58	%19.46
16-20 Yıl	78	%26.17
21 Yıl ve üzeri	82	%27.51
<i>Görev</i>		
Yönetici	41	%13.76
Öğretmen	257	%86.24
<i>Lise Türü</i>		
Anadolu Lisesi	237	%79.53
Meslek Lisesi	61	%20.47
<i>Toplam</i>	298	%100,0

Ölçeği Geliştirme Süreci

Okullarda İnförmel İletişim Ölçeği'nin geliştirilmesinde ilk olarak konu ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Alan yazındaki araştırmalar (Uğurlu, 2014; Spaho, 2013; Memduhoğlu ve Saylık 2012; Lunenburg, 2010; Eroğlu, 2005) incelenerek, införmel iletişim kavramına ilişkin alt boyutların neler olabileceği, yapılmış çalışmalarda införmel iletişimin kullanımı ve etkilerinin neler olduğu araştırılmıştır. Ardından okullarımızdaki mevcut durumda införmel iletişimin kullanımı ile ilgili önemli hususları tespit etmek ve införmel iletişimi tüm yönleriyle ele alabilmek için, beş maddeden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. 47 öğretmene yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmış ve bu görüşme formuyla införmel iletişimin okul ve öğretmenler üzerinde bıraktığı etkilerin neler olduğu anlaşılmasına çalışılmıştır. Görüşme sorularından alınan cevaplarla öğretmenlerin införmel iletişimi kullanma etkililiğine yönelik 78 maddelik bir havuz oluşturulmuştur. Madde havuzundaki ifadeler Eğitim Yönetimi alanından üç, Ölçme ve Değerlendirme ile Türkçe Eğitimi alanlarında birer uzman olmak üzere toplam beş uzman tarafından değerlendirilmiştir. Alan uzmanlarının görüşleri alınarak 37 madde formdan çıkarılarak 41 maddelik uygulama formu oluşturulmuştur. Ortaya çıkan ölçeğin bilişsel röportajı 10 katılımcıya uygulanarak son şekli verilmiştir. Bilişsel röportaj katılımcıların maddelere cevap vermesi için kullanılan, bilişsel süreçlere açık bir şekilde odaklanmayı sağlayan bir yöntemdir (Willis, 1999). Elde edilen ölçek beşli Likert tipi olarak düzenlenerek birden beşe kadar numaralandırılmıştır (1= Hiçbir zaman, 2= Çok nadiren, 3= Ara sıra, 4= Çoğu zaman, 5= Her zaman). Ölçeğin geçerlilik yapısını güçlendirmek için öncelikle ölçeğin ilk uygulamasında elde edilen verilerin açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve FIT model uyumluluk değerleri kontrol edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda ölçeğin 5 boyutlu ve 23 maddelik formunun ölçmek istenilen teorik yapıyı en uygun şekilde açıkladığı görülmüştür. Geliştirilen 23 maddelik son ölçek formu ilk uygulama yerinden farklı bir bölgede tekrar uygulanarak, elde edilen yeni değerlere ilişkin AFA, FIT ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) istatistiki prosedürleri uygulanarak kontrol edilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Oluşturulan 41 maddelik Oİİ ölçeğinin ön uygulaması yapıldıktan sonra beş boyut ve 23 madde olarak son şekline dönüştürülmüştür. Bu ön uygulama ve dönüştürme sürecine ilişkin bilgiler bulgular bölümünde verilmiştir. Elde edilen veriler R. 3.3.1 programında (R Core Team, 2016) organize edilmiş olup, verilerin analizi M Plus 7 programında (Muthen & Muthen, 1998-2015) gerçekleştirilmiştir. Verilerin sıralandırılmış ölçekle toplanmış olduğu göz önüne alarak ağırlıklandırılmış en küçük kareler faktör analitik tekniği kullanılarak açımlayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Boyutların birbiriyle ilişkili olduğu sayıltısı ile hareket edilerek, ölçekte bulunan toplam faktör sayısı, açıklanan varyans, istatistiksel uyum ve faktör yükleri göz önüne alınarak belirlenmiştir. Bu şekilde belirlenen yapıya teorik olarak açıklama getilmeye çalışılmıştır.

Modelin veriye uygunluğu Chi- square (Hu ve Bentler, 1999), Comparative Fit Index (CFI) Byrne, 1998; Kline 2011), Tucker- Lewis Index (TLI) ve Robot Mean Square of Approximation (RMSEA) (Byrne, 1998) uyumluluk değerleri analizi ile belirlenmiştir. Madde ile faktör arasındaki ilişki mutlak değerdeki faktör yükünün .40'tan daha büyük olması durumunda o madde ile boyutu ilişkili kabul edilmiştir. Dolayısıyla faktör yükü mutlak değerden .5 ve üzeri olan maddeler boyutlarla ilişkilendirilmiş hiçbir boyutla bu derece ilişkili olmayan maddeler ise ölçekten bu nedenle çıkartılmıştır. Yapı geçerliliği kanıtı oluşturmak için açımlayıcı faktör analizi (AFA) uygulanmıştır. Güvenirlik indeksi olarak faktör analizinde ortaya çıkan her bir boyut için Cronbach Alfa (Cronbach, 1951) iç tutarlılık indeksi uygulanmıştır.

Araştırmada geliştirilen ölçeğin yapı geçerliliği kanıtlamak için birinci uygulamada elde edilen verilere göre ölçek dizayn edilerek ikinci bir uygulama yapılmıştır. İkinci uygulama sonucunda elde edilen verilere göre yeniden açımlayıcı faktör analizi yapılarak elde edilen bulgular için birinci açımlayıcı faktör analizi sonuçlarıyla karşılaştırılmıştır. Oluşturulan araştırma modeli sonuç farklılıklarını gerekçelendirildikten sonra doğrulayıcı faktör analizi ile beş boyutun her biri için faktör puanları oluşturulmuştur.

3. BULGULAR

Bu bölümde Okullarda İnfornel İletişim Ölçeği'nin (Oİİ) geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

İlk Uygulama Uyum İstatistikleri ve Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA)

Araştırmada elde edilen verilere göre yapılan FIT istatistik sonuçlarından elde edilen bulgular Tablo 1.' de sunulmuştur.

Tablo 3. *Uyum İstatistikleri Özeti Tablosu*

MODEL	χ^2	sd	p	CFI	TLI	RMSEA	G. A	SRMR	Öz değer	K. A. V.
Bir Faktörlü Çözüm	11057.818	779	0.0000	0.551	0.528	0.117	0.115-0.119	0.122	9.208	%22
İki Faktörlü Çözüm	5693.803	739	0.0000	0.784	0.760	0.083	0.081-0.085	0.075	13.669	%33
Üç Faktörlü Çözüm	4318.673	700	0.0000	0.842	0.815	0.073	0.071-0.075	0.061	16.186	%39
Dört Faktörlü Çözüm	3276.949	662	0.0000	0.886	0.859	0.064	0.062-0.066	0.048	18.891	%46
<i><u>Beş Faktörlü Çözüm</u></i>	<i><u>2535.327</u></i>	<i><u>625</u></i>	<i><u>0.0000</u></i>	<i><u>0.917</u></i>	<i><u>0.891</u></i>	<i><u>0.056</u></i>	<i><u>0.054-0.058</u></i>	<i><u>0.040</u></i>	<i><u>20.601</u></i>	<i><u>%50</u></i>
Altı Faktörlü Çözüm	2188.768	589	0.0000	0.930	0.903	0.053	0.051-0.055	0.037	21.948	%53

Not: sd Serbestlik Derecesi, CFI (Comperative Fit Index): Karşılaştırmalı Uyum İndeksi, TLI (Tucker Lewis Index): Tucker ve Levis'in Uyum İndeksi
 RMSEA: Root Mean Square Error of Approximation, G. A. RMSEA için %90 Güven aralığı, SRMR: Standardized Root Mean Square Residual, K. A. V.:
 Kümülatif Açıklanan Varyans.

Tablo 3'teki verilere göre en ideal modellemenin beş faktörlü yapıda olduğu görülmüştür. Hu ve Bentler' (1999) Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI) ve Tucker ve Lewis'in Uyum İndeksi (TLI) değerlerinin ne kadar .95 ve üstü ise araştırma o kadar iyi modellenmekte olduğunu, Browne ve Cudeck' e (1993) göre, RMSEA değeri ne kadar .050 ve altında ise o kadar uyumun arttığını, Bentler ve Bonett (1980) .90' ın altı CFI ve TLI değerlerine sahip modellerin azımsanmayacak derecede geliştirilebilir olduğunu ifade etmektedirler. Tablo 2.4 incelendiğinde CFI değerinin .917 ve TLI değerinin .891 çıkması bize her iki değerinde kabul edilebilir bir uyum gösterdiğini ifade etmektedir. Bu sonuçlara göre beş faktörlü çözüm modelinin Oİİ ölçeği için en uygun model olduğu belirlenmiştir. Hesaplanan serbest parametre başına en az beş gözlem koşulunun ($970 \div 195 = 4.97$ gözlem) sağlanması da 5 faktörlü modelde görülmektedir. Ayrıca bu beş faktörlü yapının özdeğer yüklerine bakıldığında %50 ($20,601 \div 41 = 0,502$) gibi yüksek bir açıklayıcılığa sahip olduğu görülmüştür. Altı faktörlü yapı istatistiksel olarak daha iyi uyum gösterebilir teori ile desteklenmemektedir. Altı faktörlü yapıda pek çok madde birden fazla faktöre binişik olarak değerlendirilmiş, sadece bir madde söz konusu altıncı faktörle %29 ortak varyansa sahip bulunmuştur.

Araştırmanın ilk uygulamasına ilişkin AFA sonuçları Tablo 4' te sunulmuştur.

Tablo 4. İlk Uygulama İçin AFA Beş Boyutlu Çözüm Faktör Yükleri

	Birinci Boyut	İkinci Boyut	Üçüncü Boyut	Dördüncü Boyut	Beşinci Boyut
1. Çalışma arkadaşlarımla okulda görüşme ve sohbetlerimiz olur.	<u>.783</u>	-.075	.038	-.002	-.056
2. Çalışma arkadaşlarımla görüşme ve sohbetlerimiz okul dışında da olur.	<u>.655</u>	-.023	.229	.011	-.095
3. Çalışma arkadaşlarımla resmi görüşmeler haricinde iletişimimiz yoktur.	-.431	.090	.048	.078	.032
4. Okulumda söylenti ve dedikodu yaygındır.	-.189	<u>.566</u>	.223	.006	-.097
5. Okulumda söylenti ve dedikodular yaygın değildir. Bazıları tarafından yapılan dedikodular sınırlı ve gizli kalır.	.180	-.235	-.043	.092	.089
6. Çalışma arkadaşlarımla resmi olmayan görüşmelerimi yüz yüze gerçekleştiririm.	<u>.546</u>	.004	-.081	.005	.062
7. Çalışma arkadaşlarımla resmi olmayan görüşmelerimi telefon veya sosyal medya aracılığı ile gerçekleştiririm.	.231	.046	.026	-.078	.140
8. Okulda herkesle iletişimim aynı düzeydedir.	.050	-.207	-.009	.062	.010
9. Okulda bazı arkadaşlarımla iletişimim daha samimidir.	<u>.519</u>	.196	-.119	.048	.065
10. Okulumuzda samimiyet ve yakınlıklar neticesinde gruplar (ideolojik, hemşerilik vb.) oluşmaktadır.	-.060	<u>.503</u>	.252	-.059	-.039
11. Cinsiyet farkı nedeniyle yönetimle veya bazı arkadaşlarımla samimi iletişim kuramıyorum.	-.122	.351	.326	.016	-.034
12. Okulumda bir değişimin yaşandığı durumlarda resmi olmayan iletişim, dedikodu ve söylenti artar.	-.085	<u>.613</u>	.382	-.014	-.076
13. Okulda yönetsel sorunların arttığı dönemlerde resmi olmayan iletişim kanalları daha çok devreye girer.	.040	<u>.539</u>	.333	.043	.061
14. Öğretmenlerin özel yaşamlarıyla ilgili sorun yaşamaları resmi olmayan iletişim kanallarının kullanımı artırır.	.122	.433	.329	-.006	.127
15. Mesleki bağlılığı fazla olmayan öğretmenler resmi olmayan iletişim kanallarını daha çok kullanır.	.121	.337	.330	.123	.004
16. Müdürlerimle paylaşmadığım düşüncelerimi resmi olmayan süreçlerde arkadaşlarımla paylaşıyorum.	.098	.248	.498	-.044	.134
17. Çalışma arkadaşlarımla resmi olmayan iletişim kanallarını bazı durumları veya kişileri eleştirmek amacıyla kullanırım.	.003	.170	<u>.680</u>	.060	.003
18. Çalışma arkadaşlarımla resmi olmayan iletişim kanallarını rahatlama amacıyla kullanırım.	.207	.058	<u>.588</u>	-.048	.185
19. Resmi olmayan iletişim kanallarını arkadaşlarımla tarafından desteklenip desteklenmediğimi ölçmek için kullanırım.	-.046	-.067	<u>.717</u>	.129	-.005
20. Resmi olmayan iletişim kanallarını kullanmak, arkadaş desteğini artırır düşüncesindedim.	.132	-.017	.347	-.021	.385
21. Çalışma arkadaşlarımla hakkında doğru olsun veya olmasın	-.254	-.031	<u>.520</u>	.237	.049

söylentiler dinlemeyi severim.

22. Resmi olmayan iletişimle oluşmuş gruplar, kurumun işleyişini olumsuz yönde etkileyebilmektedirler.	.100	-.038	.000	<u>.608</u>	-.245
23. Resmi olmayan iletişim ile oluşan gruplara kendimi katılmak zorunda hissediyorum; aksi takdirde dışlanıyorum.	-.224	-.041	.432	.387	.028
24. Çalışanlar arasında resmi olmayan iletişimle kurulan samimiyet, kurum veya kişilere zarar verebiliyor.	.018	-.062	.083	<u>.683</u>	-.356
25. Ortak karar alınması gereken durumlarda yönetim ile daha samimi olan kişilerin talepleri daha önemli olabiliyor.	.209	.433	-.039	.481	.017
26. Resmi olmayan iletişimle kurulan yakınlıklar bazı durumlarda yardım istemeyi, ricada bulunmayı kolaylaştırıyor.	.262	.300	.035	.286	.298
27. Resmi olmayan iletişimle kurulan yakınlıklar, bazı kişilere ayrıcalıklar sağlayabiliyor.	.130	.447	-.083	<u>.506</u>	.082
28. Resmi olmayan iletişimle yaşadığım bazı sıkıntılardan dolayı artık herkese mesafeli davranıyorum.	-.110	.168	.172	<u>.556</u>	-.119
29. Resmi olmayan iletişimle kurulan samimiyet, kişiler veya yönetim tarafından suiistimal edilebiliyor.	-.055	.291	.006	<u>.638</u>	-.094
30. Performans değerlendirmelerinde mesleki yeterlilik yerine resmi olmayan iletişime dayalı yakınlıklar daha etkili olabiliyor.	-.069	.379	.016	.403	.125
31. Resmi olmayan iletişime dayalı gruplar kurumla ilgili kararlarda ortak hareket ederler.	.020	.292	-.049	.385	.255
32. Resmi olmayan iletişim resmi iletişimin yeterli olmadığı durumlarda boşlukları kapatır.	.074	-.049	.129	.325	.445
33. Okulumda resmi olmayan iletişim yoluyla kurulan samimiyet suiistimal edilmez.	.044	-.299	.093	.139	.237
34. Okulumda resmi olmayan kanallar aracılığıyla yayılan haberler genelde doğrudur.	-.094	.033	.236	.141	.426
35. Resmi olmayan iletişimin yarattığı samimiyet ve yakınlığın okul yapısına uygun olduğunu düşünüyorum.	-.049	-.227	.092	-.026	<u>.715</u>
36. Okulumda resmi olmayan iletişim çalışanlar arasında dayanışma ve motivasyonu arttırmaktadır.	.094	-.150	.037	-.097	<u>.848</u>
37. Resmi olmayan iletişim arkadaşlarıma karşı daha anlayışlı olmamı sağlıyor.	.120	-.105	.045	-.024	<u>.804</u>
38. Resmi olmayan iletişimle oluşan samimiyet bazı yönetim sorunları karşısında güç birliği oluşturulmasını kolaylaştırıyor.	-.004	.011	.019	.262	<u>.577</u>
39. Okulda gizli tutulmak istenen olumsuz olaylar resmi olmayan iletişimle çoğu kez ortaya çıkıyor.	-.092	.158	.064	.415	.143
40. Resmi olmayan iletişim sayesinde daha çok bilgi ediniliyor.	-.126	.095	-.055	.209	<u>.736</u>
41. Resmi olmayan iletişimle işler daha kolay ve hızlı hallediliyor.	-.112	.054	-.059	.159	<u>.761</u>

Tablo 4'e yer alan verilere göre madde ile boyut arasında ortak %25'lik bir varyansın olması o madde ile boyutu arasında ilişki olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla faktör yükü mutlak değerden .50 ve üzeri olan maddeler boyutlarla ilişkilendirilmiş, hiçbir boyutla ilişkili olmayan (.50 altında değer alan) maddeler ölçekten çıkartılmıştır. Buna bağlı olarak açımlayıcı faktör analizi beş boyutlu çözüme göre 1, 2, 6 ve 9. maddelerin ağırlıklı olarak birinci boyut, 4, 10, 12 ve 13. maddelerin ikinci boyut, 17, 18, 19 ve 21. maddelerin ağırlıklı olarak üçüncü boyut, 22, 24, 27, 28 ve 29. maddelerin ağırlıklı olarak dördüncü boyut, 35, 36, 37, 38, 40 ve 41. maddelerin ağırlıklı olarak beşinci boyut tarafından yüklendiği tespit edilmiştir. Bu faktörlerin toplandığı maddeler incelenerek uygun isimlendirme yapılmış, bu boyutlara ait isimler ve Cronbach Alfa değerleri Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. İlk Uygulama Ölçek Alt Boyutlarının Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı

Ölçek Alt Boyutları	Madde Numaraları	Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı
İnformel İletişimin Kullanılma Sıklığı	1, 2, 6 ve 9	.70
İnformel İletişimin Oluşma Nedenleri	4, 10, 12 ve 13	.73
İnformel İletişimin Kullanılma Nedenleri	17, 18, 19 ve 21.	.71
İnformel İletişimin Olumsuz Sonuçları	22, 24, 27, 28 ve 29	.73
İnformel İletişimin Olumlu Sonuçları	35, 36, 37, 38, 40 ve 41.	.86

Tablo 5'te yer alan verilere göre Oİİ ölçeğinin tüm boyutlarında Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı değerlerinin .70 üstünde olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı değerlerinin .70'in üstünde olması ölçümlerin güvenilir olduğunu göstermektedir.

İkinci Uygulama Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Boyutların Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayıları

Ön uygulamanın ışığında yapı geçerliliği kanıtı oluşturmak için açıklayıcı faktör analizi (AFA) ile beş faktörlü çözüm elde edilmiştir. Elde edilen bu çözüme göre yeniden faktör analizinin yapılmasının gerekçesi ön uygulamanın aksine lise öğretmen ve yöneticileri üzerinde çalışılmış olmasıdır. Beş faktörlü çözümlerle karşımıza çıkan faktör yapısı Tablo 6'da belirtilmiştir.

Tablo 6. Geliştirilen Ölçek Uygulaması İçin AFA Beş Boyutlu Çözüm Faktör Yükleri

	İnformel İletişimin Kullanılma Sıklığı	İnformel İletişimin Oluşma Nedenleri	İnformel İletişimin Kullanılma Nedenleri	İnformel İletişimin Olumsuz Etkileri	İnformel İletişimin Olumlu Etkileri
1. Çalışma arkadaşlarımla okulda görüşme ve sohbetlerimiz olur.	<u>.677</u>	.043	-.017	-.053	.009
2. Çalışma arkadaşlarımla görüşme ve sohbetlerimiz okul dışında da olur.	<u>.691</u>	-.071	<u>.493</u>	.091	.016
3. Çalışma arkadaşlarımla resmi olmayan görüşmelerimi yüz yüze gerçekleştiririm	<u>.554</u>	.190	.012	-.075	-.008
4. Okulda bazı arkadaşlarımla iletişimim daha samimidir.	<u>.433</u>	.197	-.004	.008	-.065
5. Okulda söylenti ve dedikodu yaygındır.	-.057	<u>.610</u>	.045	.243	-.115
6. Okulumuzda samimiyet ve yakınlıklar neticesinde gruplar (ideolojik, hemşehrilik vb.) oluşmaktadır.	-.114	<u>.560</u>	.236	.062	-.116
7. Okulda bir değişimin yaşandığı durumlarda resmi olmayan iletişim, dedikodu ve söylenti artar.	-.092	<u>.665</u>	.091	.083	-.004
8. Okulda yönetsel sorunların arttığı dönemlerde resmi olmayan iletişim kanalları daha çok devreye girer.	.067	<u>.632</u>	.057	.145	.062
9. Çalışma arkadaşlarımla resmi olmayan iletişim kanallarını bazı durumları veya kişileri eleştirmek amacıyla kullanırım.	-.022	.319	<u>.621</u>	-.028	.051
10. Çalışma arkadaşlarımla resmi olmayan iletişim kanallarını rahatlama amacıyla kullanırım.	.030	.199	<u>.683</u>	-.198	.027
11. Resmi olmayan iletişim kanallarını arkadaşlarım tarafından desteklenip desteklenmediğimi ölçmek için kullanırım.	.022	.032	<u>.843</u>	.017	-.003
12. Çalışma arkadaşlarım hakkında doğru olsun veya olmasın söylentiler dinlemeyi severim.	.010	.032	<u>.537</u>	.275	.159
13. Resmi olmayan iletişimle oluşmuş gruplar, kurumun işleyişini olumsuz yönde etkileyebilmektedirler.	.054	.020	-.089	<u>.778</u>	.060
14. Çalışanlar arasında resmi olmayan iletişimle kurulan samimiyet, kurum veya kişilere zarar verebiliyor.	.089	-.087	.040	<u>.833</u>	-.085
15. Resmi olmayan iletişimle kurulan yakınlıklar,	.009	.320	-.264	<u>.656</u>	.032

bazı kişilere ayrıcalıklar sağlayabiliyor.

16. Resmi olmayan iletişimle yaşadığım bazı sıkıntılardan dolayı artık herkese mesafeli davranıyorum.	-.085	.108	.360	<u>.420</u>	-.139
17. Resmi olmayan iletişimle kurulan samimiyet, kişiler veya yönetim tarafından suiistimal edilebiliyor.	-.125	.258	.073	<u>.544</u>	-.012
18. Resmi olmayan iletişimin yarattığı samimiyet ve yakınlığın okul yapısına uygun olduğunu düşünüyorum.	.051	-.063	.265	.003	<u>.504</u>
19. Okulmda resmi olmayan iletişim çalışanlar arasında dayanışma ve motivasyonu arttırmaktadır.	-.038	-.036	.095	-.050	<u>.845</u>
20. Resmi olmayan iletişim arkadaşlarıma karşı daha anlayışlı olmamı sağlıyor.	-.044	-.002	-.003	.063	<u>.890</u>
21. Resmi olmayan iletişimle oluşan samimiyet bazı yönetim sorunları karşısında güç birliği oluşturulmasını kolaylaştırıyor.	-.082	.215	.078	.202	<u>.539</u>
22. Resmi olmayan iletişim sayesinde daha çok bilgi ediniliyor.	.055	<u>.623</u>	-.076	-.012	<u>.528</u>
23. Resmi olmayan iletişimle işler daha kolay ve hızlı hallediliyor.	.078	<u>.530</u>	-.010	-.052	<u>.559</u>

Tablo 6 incelendiğinde .40 ve üzerinde faktör yükü olanlar (varyans % 20 açıklayıcılık için) değerlendirmeye alınmıştır. Çünkü birinci uygulamada gözlem sayısı yüksek iken (970) ikinci uygulamada gözlem sayısı (298) düşüktür. Bu nedenle daha esnek bir kabul olan .40 faktör puanı alınarak değerlendirme yapılmıştır. Tablo 6.' da görüldüğü gibi 2. madde 1. ve 3. boyutta 22. ve 23. Maddeler ise 2. ve 5. boyutta faktörlenmiştir. 2. Maddenin 3. boyutla da ilişkili olmasının nedeni ikinci uygulamanın lisede görev yapan öğretmen ve yöneticilere bağlı olarak bu okul türünde uygulanan ders programlarının daha bağımsız olmasından kaynaklı öğretmen ve yöneticilerin bilgi edinmek için okul dışında da görüşmeler yapması gösterilebilir. 22. ve 23. maddelerin ise 2. boyutla da ilişkili olmalarını aynı şekilde ikinci uygulamanın lise öğretmen ve yöneticilerine uygulanmasına bağlı olarak ders programlarının belli saatlerde yoğunlaşmasından dolayı bilgi edinme ve işlerini daha kolay ve hızlı halledebilmek için informal iletişim kanallarını daha çok kullanılmasına zemin hazırlamalarından kaynaklı olduğu ifade edilebilir. Bu nedenle 2. madde 1. boyutta, 22 ve 23. maddelerde teorik olarak 5. boyutla ilişkili olduğu değerlendirilmiştir. Buna bağlı olarak oluşan yeni maddelerin FIT değerleri incelendiğinde CFI ve TLI değerlerinin .95 ve .92 olduğu, ve SRMR değerinin .04 olduğu görülmüştür. CFI ve TLI değerlerinin .90 ve üzeri olması ve SRMR değerinin .08' in altında olması araştırmanın beş faktörlü modelin veriyi iyi derecede temsil ettiğini göstermektedir. Buna ek olarak beş faktörlü yapının özdeğerlerine bakıldığında %65 ($14.911 \div 23 = 0.648$) gibi oldukça yüksek bir açıklayıcılığa sahip olduğu görülmektedir.

Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA)

Araştırmada faktör puanlarını oluşturmak için ikinci açıklayıcı faktör analizinde ortaya çıkan ilişkilerin ışığında DFA ve Cronbach Alpha değerlerine ilişkin sonuçlar Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. DFA ve Cronbach Alpha Güvenirlik Analizi Sonuçları

	Standartlaşmış Faktör Yükleri	t
<i>İnformel İletişimin Kullanım Sıklığı ($\alpha = .70$)</i>		
1. Çalışma arkadaşlarımla okulda görüşme ve sohbetlerimiz olur.	.71	10.77***
2. Çalışma arkadaşlarımla görüşme ve sohbetlerimiz okul dışında da olur.	.69	10.88***
3. Çalışma arkadaşlarımla resmi olmayan görüşmelerimi yüz yüze gerçekleştiririm	.53	7.36***
4. Okulda bazı arkadaşlarımla iletişimim daha samimidir.	.34	4.82***
<i>İnformel İletişimin Oluşma Nedenleri ($\alpha = .79$)</i>		
5. Okulumda söylenti ve dedikodu yaygındır.	.79	27.34***
6. Okulumuzda samimiyet ve yakınlıklar neticesinde gruplar (ideolojik, hemşehrilik vb.) oluşmaktadır.	.76	26.00***
7. Okulumda bir değişimin yaşandığı durumlarda resmi olmayan iletişim, dedikodu ve söylenti artar.	.78	28.73***
8. Okulda yönetsel sorunların arttığı dönemlerde resmi olmayan iletişim kanalları daha çok devreye girer.	.75	23.36***
22. Resmi olmayan iletişim sayesinde daha çok bilgi ediniliyor	.37	6.28***
23. Resmi olmayan iletişimle işler daha kolay ve hızlı hallediliyor	.30	5.02***
<i>İnformel İletişimin Kullanılma Nedenleri ($\alpha = .79$)</i>		
2. Çalışma arkadaşlarımla görüşme ve sohbetlerimiz okul dışında da olur.	.37	6.19***
9. Çalışma arkadaşlarımla resmi olmayan iletişim kanallarını bazı durumları veya kişileri eleştirmek amacıyla kullanırım.	.87	29.64***
10. Çalışma arkadaşlarımla resmi olmayan iletişim kanallarını rahatlama amacıyla kullanırım.	.68	17.11***
11. Resmi olmayan iletişim kanallarını arkadaşlarım tarafından desteklenip desteklenmediğimi ölçmek için kullanırım.	.80	25.35***
12. Çalışma arkadaşlarım hakkında doğru olsun veya olmasın söylentiler dinlemeyi severim.	.76	18.10***
<i>İnformel İletişimin Olumsuz Etkileri ($\alpha = .81$)</i>		
13. Resmi olmayan iletişimle oluşmuş gruplar, kurumun işleyişini olumsuz yönde etkileyebilmektedirler.	.66	15.73***
14. Çalışanlar arasında resmi olmayan iletişimle kurulan samimiyet, kurum veya kişilere zarar verebiliyor.	.69	17.38***
15. Resmi olmayan iletişimle kurulan yakınlıklar, bazı kişilere ayrıcalıklar sağlayabiliyor.	.69	18.27***
16. Resmi olmayan iletişimle yaşadığım bazı sıkıntılardan dolayı artık herkese mesafeli davranıyorum.	.77	24.01***
17. Resmi olmayan iletişimle kurulan samimiyet, kişiler veya yönetim tarafından suiistimal edilebiliyor.	.82	28.65***
<i>İnformel İletişimin Olumlu Etkileri ($\alpha = .82$)</i>		
18. Resmi olmayan iletişimin yarattığı samimiyet ve yakınlığın okul yapısına uygun olduğunu düşünüyorum.	.61	14.82***
19. Okulumda resmi olmayan iletişim çalışanlar arasında dayanışma ve motivasyonu arttırmaktadır.	.81	30.80***
20. Resmi olmayan iletişim arkadaşlarıma karşı daha anlayışlı olmamı sağlıyor.	.83	34.29***
21. Resmi olmayan iletişimle oluşan samimiyet bazı yönetim sorunları karşısında güç birliği oluşturulmasını kolaylaştırıyor.	.67	17.47***
22. Resmi olmayan iletişim sayesinde daha çok bilgi ediniliyor.	.59	14.58***
23. Resmi olmayan iletişimle işler daha kolay ve hızlı hallediliyor.	.65	17.05***

NOT: * $p < .050$, ** $p < .010$, *** $p < .001$

Tablo 7'de yer alan verilere göre DFA sonucunda elde edilen standartlaştırılmış faktör yükleri göz önüne alındığında tüm maddelerin ölçülen söz konusu faktörle ilişkisinin $\alpha = .001$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca DFA modeli ve veri uyumunu ortaya koyan uyum istatistiği değerleri; CFI .91, TLI .89, RMSEA .08 ve SRMR .08 olarak tespit edilmiştir. CFI değerinin .917 ve TLI değerinin .891 çıkması her iki değerinde kabul edilebilir bir uyum gösterdiğini ifade etmektedir. Araştırmada elde edilen bu veriler

modelin veriyi yeteri kadar iyi derecede temsil ettiğini göstermektedir. Ölçeğin herhangi bir boyutundan elde edilen toplam puanlar söz konusu boyuttaki ölçülen özelliği daha yüksek düzeyde algılandığını işaret etmektedir.

Tablo 8'de yer alan verilere göre Oİİ ölçeğinin İnfornel İletişimin Kullanılma Sıklığı boyutu dışında (madde sayısının azlığı göz önüne alındığında $\alpha = .69$ kabul edilebilecek bir değerdir) diğer tüm boyutlarında Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı değerlerinin .70 üstünde olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı değerlerinin .70'in üstünde olması ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Okullarda İnfornel İletişim (Oİİ) ölçeğini geliştirmek amacıyla konuyla ilgili alanyazın taraması yapılmış, beş sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu 47 öğretmene uygulanmış, alan uzmanlarının görüşleri alınarak bilişsel mülakat yoluyla ölçek formuna son şekli verilmiştir. Bu şekilde hazırlanan form 41 maddelik beşli Likert tipinde derecelendirililerek ilokul ve ortaokullarda görev yapan 970 katılımcıya ilk uygulaması yapılarak veriler toplanmıştır. Elde edilen verilere göre, Oİİ ölçeğinin geçerliğini belirlemek amacıyla, yapı ve kapsam geçerlilikleri incelenmiştir. Kapsam geçerliği için uzman görüşlerine başvurulmuştur. Yapı geçerliliği için AFA ve ardından DFA uygulanmıştır. R ve Mplus programları kullanılarak AFA yapılmış, alt boyutlar ve bu alt boyutlar ile ilişkili maddeleri ortaya koyan bir model ortaya çıkarılmıştır. Başlangıçta 41 madde olarak uygulanan ölçekten yapılan analizler sonucunda 18 madde elenmiştir. AFA sonucunda 23 madde ve beş alt boyuttan oluşan bir yapı elde edilmiştir. Birinci faktörde dört, İkinci faktörde dört, üçüncü faktörde dört, dördüncü faktörde beş, beşinci faktörde ise altı madde yer almaktadır. Faktörlerdeki maddeler incelenerek uygun isimlendirme yapılmıştır. Buna göre birinci faktöre “*İnfornel iletişimin kullanılma sıklığı*”, ikinci faktöre “*İnfornel iletişimin oluşma nedenleri*”, üçüncü faktöre “*İnfornel iletişimin kullanılma nedenleri*”, dördüncü faktöre “*İnfornel iletişimin olumsuz sonuçları*” ve beşinci faktöre ise “*İnfornel iletişimin olumlu sonuçları*” isimleri verilmiştir.

Daha sonra çalışmanın ikinci uygulaması, liselerde görev yapan 298 öğretmene uygulanmıştır. İkinci uygulamanın lise düzeyindeki okullarda uygulanması nedeniyle yeniden AFA ve ardından da DFA yapılmıştır. AFA sonucunda 2. madde 1. ve 3. boyutta 22. ve 23. maddeler ise 3. ve 5. boyutta faktörleşmiştir. Bunun nedeni ikinci uygulamanın lise öğretmenlerine uygulanmasına bağlı olarak liselerde ders programları daha bağımsız bir yapıda olmasından kaynaklı olduğu söylenebilir. AFA sonucunda beş faktörlü modelin veriyi iyi derecede temsil ettiği görülmüştür. Beş faktörlü yapının açıkladığı varyans oranına bakıldığında %65 gibi oldukça yüksek bir açıklayıcılığa sahip olduğu görülmektedir. Oİİ ölçeğine ilişkin elde edilen yapının doğruluğu DFA ile test edilmiştir. DFA sonucu elde edilen uyum indeks değerleri incelenerek verilerin model ile kabul edilebilir düzeyde uyumlu olduğu görülmüştür. Özetle, beş alt boyuttan oluşan ölçeğin geçerli bir yapıda olduğu ve DFA sonucu da modelin uyumlu olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada Oİİ'nin güvenilirlik hesaplamalarında Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısına bakılmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayıları .69 ile .82 arasında değiştiği görülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre ölçeğin alt boyutlar açısından güvenilir olduğu gözlenmektedir. Bu doğrultuda, ölçek maddelerinin ölçülmek istenilen özelliği güvenilir bir şekilde ölçmeye hizmet ettiği söylenebilir.

Ulusal alanyazın incelendiğinde infornel iletişime yönelik tutumların belirlenmesinde bazı ölçeklerin kullanıldığı görülmektedir. Söz konusu ölçekler incelendiğinde (Bektaş, 2014; Memduhoğlu ve Saylık, 2012; Uğurlu, 2014) araştırmacıların konuyu farklı bakış açılarıyla ele aldıkları görülmektedir. İnfornel iletişimi kullanılma biçim ve düzeyi, olumlu ve olumsuz

etkilerini ölçmek için her hangi bir ölçeğin ulaşılan kaynaklar doğrultusunda geliştirilmediği tespit edilmiştir. Bu nedenle çalışma kapsamında öğretmenlerin informal iletişimi kullanma biçim ve düzeyini belirlemek, olumlu ve olumsuz sonuçlarını tespit etmek amacıyla yeni bir ölçek geliştirilmiştir. Ölçekteki puanların yüksek olması informal iletişimin yüksek, düşük olması ise informal iletişimin düşük olması anlamına gelmektedir. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Elde edilen puanların yükselmesi okullarda informal iletişimin yüksek olduğunu ifade etmektedir.

Çalışmanın bulguları genel olarak değerlendirildiğinde, informal iletişimin kullanılma biçim ve düzeyleri, olumlu ve olumsuz etkilerini tespit etmek amacıyla geliştirilen ölçeğin uygun niteliklere sahip olduğu, ölçmek istenilen yapıyı ölçtüğü tespit edilmiştir. Geliştirilen ölçek sayesinde, okullarda informal iletişimin kullanma sıklığı, bu iletişimin olumlu ve olumsuz etkileri hakkında bir betimleme yapmada etkin bir veri toplama aracı olarak kullanılabilirliği düşünülmektedir. Ulusal alan yazın çerçevesinde, informal iletişime ilişkin ölçek çalışmalarının yeterli sayıda ve nitelikte olmaması, geliştirilen bu ölçeğin yürütülecek çalışmalar açısından önemli bir referans teşkil edebileceği ön görülmektedir. Sonuç olarak, bu çalışma kapsamında kabul edilebilir düzeyde geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirildiği söylenebilir. Geliştirilen bu ölçek, öğretmenlerin informal iletişimi kullanma biçim ve düzeylerine yönelik tutumlarını belirlemede ve okullardaki olumlu ve olumsuz etkilerini tespit etmede kullanılabilirliği görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aliefendioğlu, A. Ş. (2000). *Örgüt kültürü ve örgütsel iletişim arasındaki ilişki: Bankacılık sektöründe gerçekleşen bir araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aşkun, İ. C. ve Tokat, B. (2003). *İşletmelerde yönetim ve örgüt*. İstanbul: Eğitsel Yayın.
- Anderson, J. C., & Narus, J. A. (1984). A model of the distributor's perspective of distributor-manufacturer working relationships. *Journal of Marketing*, 48 (4), 62-74.
- Bektaş M. (2014). *Yönetim tarzlarının örgütsel iletişim kanallarına etkisi: Burdur ili kamu kurumları örneği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Bentler, P.M. & Bonett, D.G. (1980). Significance tests and goodness of fit in the analysis of covariance structures. *Psychological Bulletin*, 88, 588-606.
- Bursalıoğlu, Z. (2005). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: PegemA.
- Byrne, B. M. (1998). *Structural equation modeling with LISREL, PRELIS, and SIMPLIS: Basic concepts, applications and programming*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Dicle, Ü. (1974). *Bir yönetim aracı olarak örgütsel haberleşme*. Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları.
- Eğimli, A. T. ve Bitirim, S. (2008). Kurumsal Başarının Önündeki Engel: Zehirli (Toksik) İletişim. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 5 (3), 124-140.
- Eroğlu, E. (2005). Yöneticilerin Dedikodu ve Söylentiye Yönelik Davranış Biçimlerinin Belirlenmesi (Arfor Taşıma Hizmetleri A. Ş.'de Bir Uygulama). *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14, 203-218.
- Guffey, M. E., Loewy, D., Rhodes, K. & Rogin, P. (2005). *Business communication: Process and product*. Toronto: Nelson.

- Gürses, Y. (2006). *Eğitim örgütlerinde yöneticilerin etkili iletişim kurma becerilerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma (Kütahya Merkez İlçe örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Gürüz, D. & Yaylacı Ö. G. (2004). *İletişimci gözüyle insan kaynakları yönetimi*. İstanbul: Media Cat Kitapları.
- Kalla, H.A. (2005). Integrated internal communications: a multidisciplinary perspective. *Corporate Communications: An International Journal*, 10 (4), 302–314.
- Karacıoğlu, F., Timuroğlu, M. K. ve Çınar, O. (2009). Örgütsel iletişim ve iş tatmini ilişkisi- bir uygulama. *Yönetim*, 20 (63), 59-76.
- Lunenburg, F. C. (2010). Formal communication channels: Upward, downward, horizontal and external. *Focus on Colleges, Universities and Schools*, 4 (1), 1-7.
- Memduhoğlu H. B. ve Saylık A. (2012). Okullarda informal ilişki ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (1), 1-21.
- Monge, P. R. & Contractor, N. S. (2001). Emergence of communication networks. In F.M. Jablin & L. L. Putnam (Eds.), *The handbook of organizational communication. Advances in theory, research and methods* (pp. 440-502). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Mumby, D. K. & Stohl, C. (1996). Disciplining organizational communication studies. *Management Communication Quarterly*, 10, 50-72.
- Nazik, M. H. ve Bayazıt, A. (2005). *İnsan ilişkileri ve iletişim* İstanbul: Ya-Pa Yayınları
- Özarallı, N ve Torun, A. (2011). Biçimsel ve biçimsel olmayan iletişim, yönetici ile kuruma duyulan güven ve üstün uzmanlık gücü arasındaki ilişkiler üzerine bir araştırma. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 6 (2), 101-113.
- Spaho, K. (2013). Organizational communication and conflict management. *Management*, 18, 103-118.
- Uğurlu, C. T. (2014). İnfomal iletişim ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (3), 83-100.
- Ulukuş, K. S. (2010). *Örgütsel iletişim örüntüsünün kurum içi ilişkilerdeki önemi (Aksaray’da İl Emniyet Teşkilatında Uygulamalı Bir Çalışma)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya
- Vural, Z.B.A. (2003). *Kurum kültürü ve örgütsel iletişim*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Willis, G.B. (1999). *Cognitive Interviewing: A "How to" Guide*. <http://www.hkr.se/contentassets/9ed7b1b3997e4bf4baa8d4eceed5cd87/gordonwillis.pdf> (Erişim Tarihi: 10/10/2016).